

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ'NİN LİBYA HAKKINDAKİ 1973 (2011) SAYILI KARARI

Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Naim DEMİREL* –Arş.Gör. Miray AZAKLI**

Bu Karar¹ Güvenlik Konseyi'nin 6498'inci toplantısında 17 Mart 2011'de kabul edildi.

Güvenlik Konseyi,

26 Şubat 2011 tarihli 1970 sayılı kararına dayanarak,

Libyalı yetkililerin 1970 sayılı kararı uygulamamalarını kabul etmeyerek, Durumun kötüleşmesi, şiddetin tırmanması ve sivillere ağır zararların verilmesinden duyduğu büyük endişeyi belirterek,

Libya halkını koruma sorumluluğunun Libyalı yetkililerde olduğunu yineleyerek ve sivillerin korunması için uygun adımları atma sorumluluğunu silahlı çatışmanın taraflarının taşıdığını onaylayarak,

Keyfi gözaltılar, cebri kaybolmalar, işkence ve toplu idamları içeren ağır ve sistematik insan hakları ihlallerini kınayarak,

Ayrıca Libyalı yetkililerce gazetecilere, medya mensuplarına ve ilgili personele karşı işlenen şiddet ve tehdit fiillerini kınayarak ve bu yetkililerden 1738 sayılı (2006) kararda altı çizilen, uluslararası insancıl hukuktan kaynaklanan zorunluluklara uymalarını talep ederek,

Libya Arap Cumhuriyeti'nde hali hazırda yapılmakta olan sivil halka yönelik yaygın ve sistematik saldırıların insanlığa karşı suç kabul edilebileceğini dikkate alarak,

Konsey'in Libya Arap Cumhuriyeti'nde gerekirse ek uygun önlemleri almaya, insani örgütlerin gelişini sağlamaya ve desteklemeye ve Libya'da

* Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Devletler Hukuku Anabilim Dalı Başkanı - ndemirel@dogus.edu.tr -

** Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası hukuk Anabilim Dalı Araş. Gör.. mirayazakli@gmail.com

¹ S/RES/1973 (2011)

insani yardım bulundurmaya hazır olduğunu belirttiği, 1970 sayılı karar (2011) 26'ncı paragrafını yineleyerek,

Sivillerin ve sivillerin bulunduğu alanların korunmasını, insani yardımın hızlı ve kesintisiz geçişini ve insani yardım personelinin güvenliğini sağlama konusundaki kararlılığını belirterek,

Libya Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelmiş ve gelmekte olan insan hakları ve uluslararası insancıl hukuka yönelik ciddi ihlallerin, Arap Devletleri Ligi, Afrika Birliği ve İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri'nce kınandığı hatırlatılarak,

İslam Konferansı Örgütü'nün 8 Mart 2011 tarihli sonuç bildirgesini ve Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Libya'da bir *ad hoc* Yüksek Düzeyli Komite kuran 10 Mart 2011 tarihli bildirgesini dikkate alarak,

Arap Devletleri Ligi Konseyi'nin 12 Mart 2011 tarihli Libya askeri uçakları için uçuşa yasak bölge ilan eden ve Libyalı halk ile Libya'da bulunan yabancı ülke vatandaşlarının korunması için emniyetli bölgeler tesis eden kararını nazara alarak,

Genel Sekreter'in 11 Mart 2011 tarihli acil ateşkes çağrısını dikkate alarak,

15 Şubat 2011'den bu yana Libya Arap Cumhuriyetinde süren durumun Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısına sunulması kararını hatırlatarak ve deniz ve karadan saldırıları içeren ve sivilleri hedef alan saldırıların yargı önüne getirilmesi zorunluluğunu vurgulayarak,

Libya Arap Cumhuriyetindeki şiddetten kaçmak zorunda kalan mülteci ve yabancı işçilerin durumundan duyduğu endişeyi yineleyerek, bu mülteci ve yabancı işçilerin ihtiyaçlarını karşılayan komşu devletlerin, özellikle Tunus ve Mısır'ın bu çabalarını memnuniyetle karşılayarak ve uluslararası topluluğu bu çabaları desteklemeye çağırarak,

Libyalı yetkililerce paralı asker kullanımına devam edilmesini reddederek,

Libya hava sahasında tüm uçuşlar üzerine yasak konulmasının sivillerin korunmasında olduğu kadar insani yardımın güvenlik ve ulaşımı açısından da önemli bir unsur olacağı ve Libya'daki düşmanlıkların sona ermesi için önemli bir adım olacağı dikkate alınarak,

Libya Arap Cumhuriyetindeki yabancı uyruklular ve hakları için de duyduğu endişeyi belirterek,

Genel Sekreterce, Libya Özel Temsilcisi Abdel-Elah Mohamed Al-Khatib in görevlendirilmesini memnuniyetle karşılayarak ve Libya Arap Cumhuriyetindeki krize sürdürülebilir ve barışçıl bir çözüm bulma çabalarını destekleyerek,

Libya Arap Cumhuriyetinin egemenliği, bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve ulusal birliğine güçlü bağlılığını onaylayarak,

Libya Arap Cumhuriyetindeki durumun uluslararası barış ve güvenliğe bir tehdit oluşturmaya devam ettiğini belirleyerek,

Birleşmiş Milletler Şartı 7. Bölümü'ne dayanarak,

1. Şiddet kullanımının ve sivillere karşı yapılan bütün saldırı ve kötü muamelelerin tamamıyla sona erdirilmesini ve hemen ateşkes ilan edilmesini talep eder;

2. Krize Libya halkının meşru taleplerine cevap verecek bir çözüm bulunmasının önemini vurgular, barışçı ve sürdürülebilir bir çözüm için gerekli olan politik reformların sağlanması amacıyla BM Genel Sekreterinin Libya'ya temsilci göndermesi ve yine aynı şekilde Afrika Birliğinin Barış ve Güvenlik Konseyinin bir Ad-hoc Komisyon oluşturup Libya'ya göndermesi kararını kabul eder;

3. Libya idaresinden özellikle uluslararası insancıl hukuka, uluslararası insan hakları normlarına ve göçmenler hukukunun kurallarına yönelik sorumluluklarını yerine getirmesini ve bu bağlamda sivil halkın korunması ve temel ihtiyaçlarının karşılanması için hızlı ve engelsiz bir şekilde insani yardımların önünün açılmasının sağlanmasını talep eder;

Sivil Halkın Korunması

4. Genel Sekretere bildirimde bulunan bütün üye devletleri tek başlarına ya da bölgesel organizasyonlar ya da düzenlemeler yoluyla ve Genel Sekreter ile işbirliği içinde tüm gerekli önlemleri almaya, 2011(1970) sayılı kararın 9.paragrafı göz önüne alınmaksızın, saldırı tehdidi altında olan sivil halkın ve Bingazi dahil olmak üzere Libya-Arap Cumhuriyeti'nde sivillerin yaşadığı alanların korunması için, Libya topraklarında herhangi bir şekilde yabancı işgalci güç oluşturmamak üzere yetkilendirir ve bu paragraf kapsamında verilen yetkiyi kullanan

ilgili üyelerin Genel Sekreteri hemen bilgilendirmelerini ve yine derhal Güvenlik Konseyine bilgi vermelerini ister;

5. Arap Devletleri Ligi'nin bölgede uluslar arası barış ve güvenliğin devamlılığı ile ilgili konulardaki önemli rolünü tanır ve BM Sözleşmesinin VIII Bölümü kapsamında Arap Devletleri Ligi üyelerinin diğer üye devletlerle 4. paragrafın icra edilmesi için işbirliği yapmasını ister;

Uçuş Yasağı Bölgesi

6. Sivillerin korunmasına yardım etmek için Libya Arap Cumhuriyeti hava sahasındaki tüm uçuşlar üzerine yasak konulmasına karar verir;

7. Libya'da bulunan yabancıları taşıyan, yardım sağlayan, özellikle tıbbi malzeme , gıda ve insani yardım yapacak personeli taşıyan ve sadece insancıl hedefleri olan uçuşların 6.maddedeki yasak kapsamında olmadığına karar verir; yine 4.paragraf ya da 8.paragraf kapsamında izinli olan uçuşlar ile Devletlerce 8.paragraf kapsamında gerekli görülen ve Libya Halkının yararına olan uçuşlar ve 8.paragraf kapsamında oluşturulan mekanizma içerisinde olan uçuşların bu yasak kapsamında olmadığına karar verir;

8. Genel Sekretere ve Arap Devletleri Ligi Genel Sekreterine bildirimde bulunan üye devletleri, tek başlarına ya da bölgesel organizasyonlar veya düzenlemeler aracılığıyla 6.madde kapsamında koyulan uçuş yasağını uygulamak için gereken tüm önlemleri almak üzere yetkilendirir. Üye devletlerin bu yasağın uygulanması ve 6. ve 7. paragraflardaki hükümlerin yürütülmesi için yapacakları işleri Genel Sekreterin görüşünü de alarak Arap Devletleri Ligiyle işbirliği içinde yapmalarını ister;

9. Tek başına veya bölgesel organizasyonlar aracılığıyla hareket eden tüm üye devletlerden 4, 6,7,8 paragrafların icrası amacıyla hava sahalarından geçiş izni vererek yardım sağlamalarını ister;

10. İlgili üyelere, insancıl uçuşların ve insanların nakli için yapılan uçuşların izlenmesi ve izni için gerekli olan pratik önlemler de dahil olmak üzere 4, 6,7,8 maddelerin icrası için alınan bütün önlemleri kendi aralarında ve Genel Sekreter ile işbirliği içinde yapmalarını ister.

11. İlgili üye devletlerin 8. Paragraf kapsamında verilen yetkinin icrası için eylemde bulunması halinde ve özellikle müdahale yapılması

planlanıyorsa BM Genel Sekreterini ve Arap Devletleri Ligi Genel Sekreterini bilgilendirmelerine karar verir.

12.Genel Sekreterin 8.madde kapsamındaki ilgili üye devletlerce alınan bütün önlemler hakkında Konseyi derhal bilgilendirmesini ve 7 gün içinde Konseye rapor vermesini ve bundan sonra her ay bu kararın yürütülmesi kapsamında yapılanlarla ilgili olarak ve özellikle 6.madde kapsamındaki uçuş yasağının herhangi bir şekilde ihlal edilmesiyle ilgili olarak bir uygulama raporu sunmasını ister.

Silah Ambargosunun Uygulanması

13. 1970 sayılı kararın (2011) 11. paragrafının aşağıdaki şekilde değiştirilmesine karar verir:

Tüm devletleri, özellikle bölgedeki tek başına ya da bölgesel organizasyonlar veya düzenlemeler aracılığıyla hareket eden devletleri, 1970 sayılı kararın 9. Ve 10. Paragraflarınca konan silah ambargosunun katı şekilde uygulanmasını sağlamaya çağırır.

İlgili Devlet'i, paralı askerler de dahil olmak üzere, 1970 sayılı karar 9. Ve 10. Paragrafının (bu karar ile değiştirilmiş haliyle) tedariki, satışı, transferi veya ihracını yasakladığı öğeler içerdiğinden şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenlerin bulunduğu dair bilgiye sahip olması halinde; limanlar ve hava alanları dahil olmak üzere ülkesinde ve Libya'dan gelen yahut Libya'ya giden açık denizdeki gemilerde ve hava araçlarında denetleme yapmaya çağırır. Bu gemi ve hava araçlarının bayrak devletlerini bu denetimlere yardımcı olmaya davet eder ve üye devletleri bu denetimleri yürütürken somut durum ile orantılı önlemler almak üzere yetkilendirir.

14. Açık denizlerde 13. Paragraf kapsamında hareket eden üye devletlerin hem birbirleriyle ve BM Genel Sekreteriyle işbirliği içinde olmalarını, hem de 13. paragraftaki yetkinin kullanılmasıyla ilgili alınan önlemler hakkında Genel Sekretere ve 1970 sayılı kararın 24. paragrafı ile kurulan Komite'ye derhal bilgi vermelerini ister.

15. Tek başına veya uluslararası organizasyonlar veya düzenlemeler aracılığıyla hareket eden her üye devletin, 13. Paragraf çerçevesinde denetim görevi üstlendiğinde Komiteye, denetimin sebepleri, sonuçları ve işbirliğinin sağlanıp sağlanmadığı hakkında derhal yazılı bir başlangıç raporu sunmasını ister ve eğer nakli yasak olan bir mal bulunursa bu üye devletlerden sonraki aşamada denetim, el koyma ve tasarrufla ilgili

detayları, malların çeşidi ve hangi ülkeden gelip nereye götürülmekte olduğu ile ilgili detayları içeren ikinci bir rapor sunmalarını ister.

16. Libya Arap Cumhuriyeti'ne paralı asker girişinin devam etmesini kabul etmeyerek, bütün üye devletlerin paralı askerlerin Libyaya girmelerini önlemek için 9.paragraftaki zorunluluklara katı şekilde uymasını ister.

Uçuş Yasağı

17. Hiçbir devletin Libya devletine kayıtlı ya da Libya vatandaşlarının ya da şirketlerinin sahip olduğu ya da işlettiği uçakların kendi egemenlik sahalarından kalkış veya inişine ya da hava sahalarından geçişine izin vermemesine karar verir. Komite tarafından önceden izin verilmiş bazı uçuşlar ve zorunlu iniş halleri bunun istisnasıdır.

18. Eğer bir uçakla 9 ve 10. maddelerde yer alan yasak malların nakliye, satış, yada dışarıya çıkartılması söz konusuysa, hiçbir devletin bu uçaklara kendi hava sahasından uçuş yada kendi topraklarına iniş ve kalkış iznini vermemesine karar verir, bu uçaklarda silahlı paralı asker taşınması da aynı hükme tabidir. Zorunlu iniş hali istisna tutulmuştur.

Malların Dondurulması

19. 1970 sayılı kararın 17, 19, 20 ve 21. paragrafları ile uygulamaya konan malların dondurulması kararının, kendi ülkelerinde bulunan, Komite'nin belirlediği direkt veya dolaylı olarak Libya otoritelerine ait olan veya Komite'nin belirlediği Libya otoritelerince kontrol edilen, Libya otoriteleri adına veya onların talimatıyla hareket eden kişi veya kuruluşlara, bunların sahibi olduğu veya kontrolünde olan kuruluşlara ait; tüm para kaynaklarına, diğer finansal varlıklara ve ekonomik kaynaklara uygulanmasına karar verir; ayrıca bütün devletlerin uyrukları veya ülkelerindeki kişi veya kuruluşlar tarafından tüm para kaynaklarının, finansal varlıkların ve ekonomik kaynakların Komite'nin belirlediği Libya otoritelerinin veya Komite'nin belirlediği onlar adına veya onların talimatıyla hareket eden kişi veya kuruluşların veya onların sahibi oldukları yahut onların kontrolünde olan kuruluşların yararına veya kullanımına açık hale getirilmesini önlemelerine karar verir ve Komite'den ilgili Libya otoritelerini, kişi veya kuruluşları bu kararın kabulü tarihinden itibaren 30 gün içinde ve gerekirse daha sonra da belirlemesini ister.

20. 17. paragraf kapsamında dondurulan malvarlığının mümkün olan en kısa zamanda Libya halkının yararına kullanılacağını beyan eder.

21. Bütün devletlerin, yapılan işin şiddet veya sivillere karşı güç kullanmaya yol açacağına dair haklı gerekçe oluşturan bir bilgiye sahip olmaları durumunda vatandaşlarını, kendi yargı yetkileri altında bulunan kişileri ülkelerinde kurulu veya yargı yetkileri altında bulunan firmaları Libyalı kurumlar ya da onlar namına iş yapan kişiler veya kurumlar ya da bunların kontrolü altında bulunan yerlerle iş yapmaları halinde, bu işten saldırı ve şiddet için faydalanılacak bir durumun oluşturulmaması için dikkatli olmaya çağrılarını ister.

Karara Konu Olanlar

22. Liste I'de yer alan kişilerin 15 ve 16 maddede yer alan seyahat sınırlamasına tabi olduklarına karar verir. Liste II de yer alan kişi ve kurumların malvarlıklarının 17, 19, 20 ve 21'e göre dondurulacağına karar verir.

23. 15, 16, 17, 19, 20 ve 21. paragraflarda yer alan önlemlerin Konsey ya da Komite tarafından 1970 sayılı kararın hükümlerini - özellikle 9. ve 10. maddeleri- ihlal ettiği ya da bunun yapılmasına yardım ettiği belirlenen birey veya varlıklara da uygulanmasına karar verir

Uzmanlar Kurulu

24. Genel Sekreter'den Komite'ye danışarak, görev süresi 1 yıl olmak üzere 8 kişilik bir uzmanlar kurulu kurmasını ister. Komite'nin idaresinde çalışacak olan bu grubun görevleri aşağıdaki gibidir:

a) 1970 sayılı kararın 24.maddesi ve bu kararla kurulan Komite'ye yardım etmek;

b) Devletlerden, BM'in yetkilin organlarından, bölgesel örgütlerden ve diğer ilgili taraflardan gelen 1970 sayılı kararın uygulaması hakkındaki bilgileri ve bu konudaki tedbirleri özellikle uygulama yapılmayan olayları toplamak, incelemek ve analiz etmek,

c) Uygulanan tedbirlerin iyileştirilmesi için uygun tedbirlerin icrasıyla ilgili Konseye, Komite'ye ve devlete gerekli tavsiyelerde bulunmak,

d) Uzmanlar grubunun tayininden itibaren en geç 90 gün içinde Konsey'e işler hakkında bir ara rapor sunmak ve en geç görevinin bitmesine 30 gün kala tavsiye ve tespitleri içeren bir sonuç raporu sunmak.

25. Bütün devletleri, BM yetkili organlarını ve diğer ilgili tarafları özellikle 1970 sayılı kararın ve bu kararın icrasıyla ilgili olarak alınan önlemler hakkında ve bilhassa ihlal olayları hakkında bilgi sağlamak konusunda Komite ve Bilirkişi Heyeti ile tam bir işbirliği yapmaya davet eder.

26. 1970 sayılı kararın 24 paragrafı ile düzenlenen Komite'nin görevlerinin, bu kararda kararlaştırılan önlemleri de içerebileceğine karar verir

27. Libya Arap Cumhuriyeti dahil olmak üzere bütün devletlerin, Güvenlik Konseyinin 1970 (2011) sayılı karar, bu karar ve ilgili kararlarda alınan önlemler dolayısıyla uygulaması zarar gören herhangi bir sözleşme veya başka bir hukuki işlemle bağlantılı olarak Libya otoriteleri, Libya Arap Cumhuriyetindeki bir kişi veya kurum veya bu kişi veya kurum vasıtasıyla veya onlar yararına hak ileri süren bir kişi tarafından herhangi bir hak iddia edilmemesi için gereken önlemleri almalarına karar verir.

178

28. Libya idaresinin eylemlerini takip edeceğini yineler ve herhangi bir zaman 1970 sayılı karar ve bu karar kapsamında alınan önlemleri gözden geçirmeye; Libya idaresininin tavrına göre bu önlemlerin artırılmasına, askıya alınmasına veya kaldırılmasına karar vermeye hazır olduğunu vurgular.

29. Güvenlik Konseyi'nce konunun aktif olarak gündemde tutulmasına karar verir.

***